

Vabariigi Valitsuse 1. märtsi 2018. a määruse nr 19 „Kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhooldusaluste andmekogu põhimäärus“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Riigikogus menetluses oleva karistusseadustiku ja teiste seaduste muutmise ning kriminaalhooldusseaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõuga¹ liidetakse kinnipeetavate rahaliste vahendite arvestamise süsteemi (K-Raha) andmed vangiregistriga (KIR). Nimetatud seaduseelnõuga kavandatud muudatuste tõttu täiendatakse käesoleva eelnõukohase määrusega vangiregistri põhimäärust vastavate sätetega ning ajakohastatakse teenistujatele määratud kasutajaliike. Eelnõuga täiendatakse põhimääruse lisa 1, mis sätestab vangiregistrisse kantavate andmete loetelu.

Kehtiv vangiregistri põhimäärus ei kajasta täielikult registri tegelikku andmekooseisu, kasutusõigusi ega kehtivas õiguses tehtud muudatusi, mistõttu on vajalik regulatsiooni ajakohastamine. Eelnõu eesmärk on viia vangiregistri põhimäärus kooskõlla kehtiva õiguse ja vanglateenistuse tööprotsessidega, täpsustades registrisse kantavaid andmeid, andmete esitajaid, kasutajaliike ja kasutajate õigusi ning andmete säilitustähtaegu. Muudatus koondab kinnipeetavate rahaliste vahendite arvestamise andmed vangiregistrisse, vähendab dubleerivat andmekasutust ja muudab töökorralduse selgemaks. Muudatuse tulemusel lihtsustub vangiregistri kasutajate töökorraldus, sest sama teabe kasutamiseks ei ole enam vaja kasutada eraldi andmekogusid. Muudatus ei mõjuta haldusväliseid isikuid ega suurenda nende halduskoormust.

Määrusega muudetakse Vabariigi Valitsuse 1. märtsi 2018. a määruse nr 19 „Kinnipeetavate, vahistatute, arestialuste ja kriminaalhooldusaluste andmekogu põhimäärus“ redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 21.03.2025, 29.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakonna õigustalituse nõunik Kadri Margus (Kadri.Margus@justdigi.ee). Määruse eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu eesmärk on täiendada kehtivat määrust uue andmeandja ja kasutajaliikidega, samuti täpsustada määruse lisas sätestatud andmeid. Muudetakse ka elektroonilise järelevalve süsteemiga seotud andmete säilitustähtaegu.

Eelnõu § 1 punktiga 1 täiendatakse §-s 5 andmeandjate nimekirja. Muudatus on seotud sellega, et karistusseadustiku ja teiste seaduste muutmise ning kriminaalhooldusseaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõuga muudetakse kinnipeetavate rahaliste vahendite arvestamise süsteem vangiregistri üheks osaks. Muudatuse tulemusel on vangiregistris olemas kogu seni arvestussüsteemis sisaldunud teave, kuid selle ühes andmekogus pidamine lihtsustab vanglateenistujate tööd. Vangiregister saab muudatuse järel Rahandusministeeriumi arveldussüsteemist krediitiasutuste andmeid isiku rahaliste vahendite kohta.

Eelnõu § 1 punktidega 2–5 muudetakse § 10, milles tunnistatakse kehtetuks ja luuakse uusi kasutajaliike. Kuna aja jooksul on vanglates toimunud struktuurseid ümberkorraldusi, ei vasta mõne kasutajaliigi nimetused kehtivatele ametikohtadele, mistõttu on põhjendatud ajakohastada kasutajaliikide nimetusi. Määrusest jäetakse välja kasutajaliik „teabehaldusteenistuse referent“ ning vangiregistris täiendatakse kasutajaliikidega „eelarvespetsialist“, „vanglateenistuse ettevõtluskeskuse spetsialist“ ja „pääsla teenistuja“.

Vanglateenistuse koosseisude muudatuste tõttu on teabehaldusteenistuses vaid spetsialistide ja peaspetsialistide ametikohad. Seega ei ole referendi kasutajaliiki vaja. Eelarvespetsialisti kasutajaliik lisatakse seoses K-Raha andmekogu liitmisega vangiregistrisse. Eelarvespetsialist on vangiregistris ainus, kes saab kinnipeetavate rahaliste vahenditega seotud ülekandeid teha ja kinnitada. Vanglateenistuse ettevõtluskeskuse spetsialisti kasutajaliik lisatakse, kuna osakonna piirkonnajuhid peavad kinnipeetavatega töövõistlusi ja üks tööhõivespetsialist tegeleb ka tööle määramisega, selle tõttu on väikesel osal vanglateenistuse ettevõtluskeskuse töötajatest vaja kasutada vangiregistris. Uue kasutajaliigiga teenistujad näevad andmeid ainult selles ulatuses, nagu on vajalik tööhõive

¹ [Eelnõu – Riigikogu](#)

korraldamiseks ja kinnipeetavate tööle määramiseks. Pääsla teenistuja kasutajaliik luuakse, et tagada pääsla infosüsteemi kasutusõiguste andmine üksnes nendele ametnikele, kelle tööülesanded on seotud pääsla läbimise ja lubade menetlemisega. See väldib põhjendamatut ligipääsu andmetele ja piirab funktsionaalsust kõigi valvurite ja vanemvalvurite puhul.

Eelnõu § 1 punktiga 6 sätestatakse elektroonilise järelevalve süsteemiga seotud andmete vangistusseadusest erinev säilitustähtaeg. Määruse lisa 1 punktis 1.5.21, 16.5.3 ja 16.7.4 sätestatud andmeid säilitatakse üks aasta ning need kustutatakse kalendriaasta kaupa hiljemalt säilitustähtajale järgneva aasta 31. detsembril. Andmeid võib säilitada kauem ainult juhul, kui see on vajalik õigusvaidluse lahendamiseks. Pärast asja lahendamist andmed kustutatakse. Tegemist on andmetega, mis sisaldavad infot elektroonilise valve seiramise kohta, kriminaalhooldusale määratud seadme kohta ja valvekeskuse kontaktandmete kohta. Erand vangistusseaduses sätestatud säilitustähtaegadest on vajalik, sest andmete minimaalsuse põhimõtet silmas pidades on vaja säilitada vaid teatud andmeid (näiteks rikkumise andmeid, mitte kõiki isiku liikumisega seotud andmeid). Andmete säilitamine teatud tähtajani on siiski vajalik, et näiteks võimaliku kahtluse või vaidluse korral oleks võimalik tagantjärele isiku liikumist kontrollida. Kõigi andmete kustutamine korraga üks kord aastas lihtsustab praktikas andmehaldust ja vähendab jooksva kustutamisega kaasnevat töökoormust. Õigusvaidluse korral on õigus andmeid säilitada kuni õigusvaidluse lõpuni.

Eelnõu § 1 punktiga 7 kehtestatakse määruse lisa 1 uues sõnastuses.

Kõikide andmete koondamine ühte andmekogusse aitab parandada andmete kvaliteeti ning võimaldab osutada andmekogu kasutajale kiiremat, mugavamat ja kasutajasõbralikumat teenust.

Vangiregistrisse võib lisa 1 kohaselt edaspidi kanda andmeid elektroonilise valve seire, määratud seadme ja valvekeskuse kontaktandmete kohta (lisa punktid 1.5.21., 16.5.3., 16.7.4). Vangistusseaduse § 5³ lõike 1 punkti 13 järgi kantakse vangiregistrisse andmed kriminaalhooldusale suhtes elektroonilise valve seadmete kasutamise võimalikkuse väljaselgitamise ning kasutamise kohta. Andmed annavad teavet, kas isik on elektroonilise valve all, ning infot talle määratud seadme ja tema liikumise kohta. Lisaks kantakse vangiregistrisse info valvekeskuse kontaktandmete kohta. Tehakse ka täpsustav muudatus sotsiaalse rehabilitatsiooni sekkumises osalemise andmete kohta. Sõna „programmis“ asendatakse sõnaga „sekkumine“ (lisa punkt 6.3.). Sündmuste andmete punkti 12.1.8 täiendatakse ning muudatuse kohaselt peab sündmuse kirjeldusele lisama ka läbivaatuse põhjenduse. See on vajalik, et võimaliku õigusvaidluse korral oleks võimalik tuvastada, miks kinnipeetavale läbivaatus tehti.

Seoses K-Raha liitmisega vangiregistrisse täiendatakse määruse lisa 1 ka punktiga 18, mis sätestab asjaomased andmekoosseisud. Vangistusseaduse § 5³ lõike 1 punkti 16 järgi kantakse vangiregistrisse andmed vanglasse siseneva ja vanglast väljuva isiku, sõiduki ja kaasas oleva tehnikavahendi kohta. Varem puudus vangiregistris nende andmete andmekogusse kandmise funktsionaalsus. Uue arenduse järel saab ka vangiregistris asjaomaseid andmeid töödelda, seega lisatakse andmed ka määruse lissasse.

4. Määruse mõjud

4.1. Mõju (asutuste) töökorraldusele

Sihtrühm

Määrus avaldab mõju vastutavale ja volitatud töötlejale ning nendele teenistujatele, kes kasutavad andmekogu oma ülesannete täitmiseks.

Mõju vastutava (Justiits- ja Digiministeerium) ja volitatud (vanglad) töötleja teenistujatele

Kinnipeetava rahaliste vahendite arvestamise süsteemi vangiregistriga integreerimisega seotud muudatused on tehnilist laadi. Muudatuse tulemusel kaob üks andmekogu, ametnikud ei pea enam edaspidi kasutama tööks kahe eraldi registri andmeid ja see muudab tööprotsessid sujuvamaks.

Vastutav töötleja peab ajakohastama eri kasutajaliikide sisu olemasolevate ametikohtade järgi. Seejuures tuleb analüüsida vangiregistri vaadete õigusi ning uuendada vangiregistri tarbeks loodud õiguste tabelit. Kuna nimetatud tegevused on vastutavale töötlejale selged ning avaldub mõju on ühekordne, saab pidada muudatuse mõju ebaoluliseks. Teenistujatele avaldub mõju eelkõige töökorralduse kaudu. Kasutajaliigi loomine avaldab vanglateenistujale eeldatavasti positiivset mõju,

kuna vanglaametnikud saavad lihtsamini enda ülesandeid täita. Kasutajaliikide loomine võimaldab avada vanglaametnikele kasutamiseks ainult konkreetseid vangiregistri funktsionaalsusi. Sellega välditakse olukorda, kus vangiregistri mingit funktsionaalsust saavad kasutada ametnikud, kes seda oma igapäevases töös kasutama ei pea. See tähendab, et uute kasutajaliikide loomise tulemusena antakse kasutusõigusi vaid nendele ametnikele, kes seda oma töös vajavad, mitte kõikidele, kes vangiregistrisse ligi pääsevad. Vangiregistri ülesehitus muutuvate ja lisanduvate kasutajaliikide tõttu ei muutu.

Mõju andmesubjektidele

Muudatused mõjutavad kinnipeetavaid ja kriminaalhooldusaluseid ulatuses, milles nende kohta töödeldavaid andmeid kantakse vangiregistrisse või muudetakse nende andmete säilitamise korda. K-Raha andmekogus olnud andmete kandmine vangiregistrisse võimaldab koondada elektroonilise valve teostamiseks ja seireks vajalikke andmeid ühte andmekogusse. See parandab andmete kvaliteeti, ajakohasust ja kättesaadavust ning vähendab andmete dubleerimist erinevates infosüsteemides.

Kriminaalhooldusaluste jaoks tähendab muudatus seda, et nende elektroonilise valveta seotud andmeid, sealhulgas teavet määratud seadme ja valve käigus tuvastatud rikkumiste kohta, töödeldakse ühtses infosüsteemis. Samal ajal nähakse ette nende andmete lühem säilitustähtaeg, mis vähendab isikuandmete töötlemise kestust ning aitab tagada andmete minimaalsuse põhimõtte järgimise. Kinnipeetavate jaoks suurendab sündmuste andmete täiendamine läbivaatuse põhjenduse kandmise kohustusega menetluste läbipaistvust ja kontrollitavust. See võimaldab vajaduse korral hiljem kontrollida läbivaatuse tegemise põhjendatust ning aitab paremini kaitsta kinnipeetavate õigusi võimalike vaidluste lahendamisel.

Vanglasse sisenevate ja vanglast väljuvate isikute, sõidukite ja tehnikavahendite andmete kandmine vangiregistrisse toetab vanglate julgeoleku tagamist. Muudatus ei laienda töödeldavate andmete ringi võrreldes kehtiva praktikaga, vaid loob nende andmete töötlemiseks täiendava tehnilise võimaluse vangiregistris. Kokkuvõttes parandavad muudatused andmete kvaliteeti, õiguspärast töötlemist ja andmesubjektide õiguste kaitset.

Muudatused suurendavad õigusselgust andmete töötlemisel.

Mõju haldurile

Registrite ja Infosüsteemide Keskusele avaldab mõju uute kasutajaliikide tehniline loomine, kuid kuna see ei ole keeruline protsess ega vaja uut arendust, võib pidada mõju ühekordseks ja ebaoluliseks.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega kaasnevad nii ühekordsed kui ka püsikulud, eelkõige infosüsteemide arendamise, andmevahetuse lahenduste loomise ning andmete töötlemisega seotud töökoormuse suurenemise tõttu. Rakendamisega seotud vajalikud kulud kaetakse vanglateenistuse olemasolevast eelarvest ning nendega on tööde planeerimisel arvestatud.

6. Määruse jõustumine

Määruse jõustumine on seotud Riigikogu menetluses oleva karistusseadustiku ja teiste seaduste muutmise ning kriminaalhooldusseaduse kehtetuks tunnistamise seaduse eelnõu jõustumisega. Määruse rakendamiseks on vaja teha lisatoiminguid seoses K-Raha ning vangiregistri liitmisega. Vanglad on määruse muudatustest teadlikud ning arvestanud tööprotsesside muutmise vajadusega määruse jõustumise korral.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Rahandusministeeriumile ja Siseministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Andmekaitse Inspeksioonile.